Adroddiad Digwyddiad Ymgynghoriad Cyfiawnder Rhyng-genedlaethol AHRC - Crynodeb

Caerdydd, 6ed Mehefin 2023 (09:30-16:00)

Wedi'i gynnal gan yr AHRC a Chomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru, a'i hwyluso gan Collaborative Capacities, roedd hwn yn ddigwyddiad ymgynghori hybrid diwrnod-cyfan gyda'r tri phrif amcan: archwilio beth mae cyfiawnder rhyng-genedlaethol yn ei olygu i'r grŵp a'r cyhoedd; diffinio'r hyn yr ydym am i gyfiawnder rhyng-genedlaethol ei olygu a'r effaith yr ydym am iddo ei gael; a mapio allan sut y gallem gyflawni'r effaith honno, gan ddiffinio camau gweithredu tymor byr a chanolig y gallwn eu cymryd fel unigolion, sefydliadau, a gyda'n gilydd, gan weithio ar y cyd. Roedd y cyfranogwyr yn dod o ystod eang o ddisgyblaethau a sefydliadau, gan gynnwys academyddion, ymarferwyr, cyrff anllywodraethol yn ymwneud â deialogau rhwng cenedlaethau, a'r sector cyhoeddus.

Deilliodd diffiniad gweithredol o Gyfiawnder Rhyng-genedlaethol o'r gweithdy hwn, a fydd yn agored i fewnbynnau a thrafodaethau pellach wrth i'r sgwrs hon esblygu:

Cyfiawnder rhyng-genedlaethol yw'r broses yr ydym yn dod â'r gorffennol a'r dyfodol i'r presennol i amddiffyn buddiannau a hawliau cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol yn dilyn ein dyletswydd gofal fel stiwardiaid dros dro ein planed o fewn fframwaith cymdeithasol cyfiawn, cynhwysol a theg.

Cafodd yr effaith yr hoffai'r grŵp ei weld ei chrynhoi orau yn y frawddeg hon:

Yr effaith yr ydym am i gyfiawnder rhyng-genedlaethol ei chael yw sicrhau amgylchedd lle mae'r rhai sydd â braint a phŵer yn gweithredu i chwalu strwythurau pŵer di-her ac anghyfiawn er mwyn gadael y byd mewn cyflwr gwell nag y daethant o hyd iddo ac annog eraill i wneud yr un peth.

Daeth nifer o negeseuon allweddol i'r amlwg yn ystod y digwyddiad:

- **Tegwch yw'r fframwaith moesegol sylfaenol** ar gyfer ymarfer cyfiawnder sy'n arwain at atebolrwydd ac adfer. Mae'n bwysig
- **Parhau i wrando ar leisiau amrywiol** a chynnwys gwahanol genedlaethau a demograffeg yn y ddeialog barhaus hon
- **Archwilio dulliau cyfathrebu a chyfryngau arloesol** i gael effaith ar raddfa
- **Cadw sianeli cyfathrebu ar agor** drwy adrodd yn ôl i'r rhai dan sylw, a pharhau i gysylltu pobl â syniadau ac arfer gorau
- **Esblygu modelau ariannu** fel y gellir ymgorffori cyfiawnder rhyng-genedlaethol yn ymarferol
- **Egluro'r deinamig rhwng y gyfraith a chyfiawnder a gwleidyddiaeth** drwy ymgysylltu â chymunedau
- **Gweithredu ar y trafodaethau o'r diwrnod hwn** i sicrhau newid gwirioneddol, gan ddefnyddio canlyniadau'r ymgynghoriad hwn i bontio'r bwlch rhwng deialog a datblygu polisi

Roedd y sgyrsiau eang a gynhaliwyd yn rhoi dilysiad pellach i'r weledigaeth sydd gan Gyngor Ymchwil y Celfyddydau a'r Dyniaethau (AHRC) ar gyfer cyfiawnder rhyng-genedlaethol, fel y nodwyd gan y Prif Swyddog Gweithredol, yr Athro Christopher Smith: "Rydym yn ystyried ein rhwymedigaethau ar draws gofod ac amser, boed yn genedlaethau hŷn neu'n ifanc neu'r rhai sydd heb eu geni eto." Mae'n "cyfleu ein hymrwymiad i'r gorffennol dwfn a diweddar, i heriau mwyaf dybryd byd anochel, a'n hymgysylltiad dychmygus â'r dyfodol agos a phell."

Roedd proses a chanlyniadau'r digwyddiad hwn yn cyd-fynd i raddau helaeth â Theori Newid yr AHRC, gan roi cyfle i unigolion a sefydliadau **ddarganfod ein hunain** a chynnal diwylliant o ymholi yn ein byd; mynd i'r afael â **heriau cyfoes** o ran sut yr ydym a sut y dylem fyw gyda'n gilydd; roedd yn dathlu ein **hasedau diwylliannol** wrth anrhydeddu gwaith y gorffennol hynny ac ymgysylltu â'r rhai sydd i ddod; ac roedd y sgyrsiau'n cynnwys sawl cyfeiriad at y defnydd o'n **heconomi greadigol** i ddatblygu ac ategu'r gwaith hwn ymhellach (Ffigur 1).

Ffig. 1. Ar y chwith mae diagram gweledigaeth AHRC (Pwy yw AHRC – UKRI); mae'r diagram ar y dde yn crynhoi'r negeseuon allweddol a gododd o'r Digwyddiad Ymgynghori ar Gyfiawnder rhwng y Cenedlaethau ar 6 Mehefin 2023.

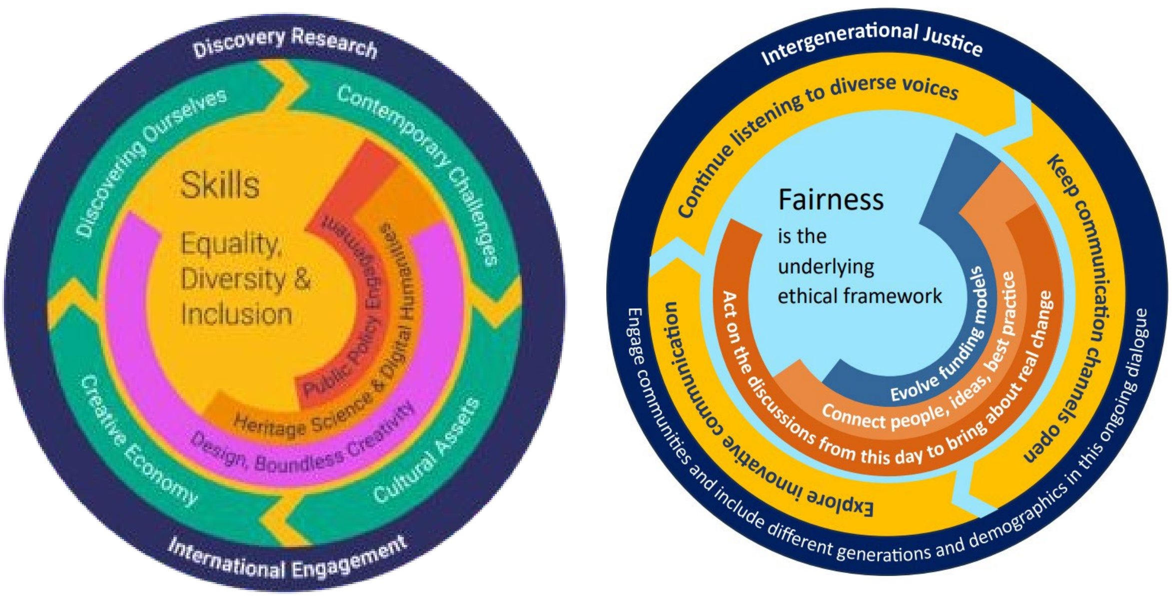

Dilysodd cynnal y digwyddiad yng Nghaerdydd y dull hwn ymhellach, wrth i Brif Anerchiad Derek Walker, Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru, amlygu'r ymrwymiad clir yng Nghymru i un Egwyddor Datblygu Cynaliadwy yn seiliedig ar Nodau Datblygu Cynaliadwy'r Cenhedloedd Unedig ac un sy'n llywio pob ffordd o weithio, gan olygu "gweithredu mewn modd sy'n ceisio sicrhau bod anghenion y presennol yn cael eu diwallu heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion hwythau."

Bydd yr aliniad â gweledigaeth graidd AHRC ynghyd â Theori Newid a gwersi o ymrwymiad Llywodraeth Cymru i ffyrdd cydweithredol a chynhwysol o weithio yn ein galluogi i weithio'n strategol gyda chydweithwyr ledled UKRI yn ein cenhadaeth i wreiddio cyfiawnder rhyng-genedlaethol ar draws ein holl waith.

Cyflwynwyd gan Sawsan Khuri a Karen Sidwell, Galluoedd Cydweithredol, Gorffennaf 2023